

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . 5—
četrt leta . . . 2:50
posamezna številka po 20 lt.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
dvakrat . . . 12 "
trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniha sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide dne 12. junija 1916.

**Opozorjamo na današnjo
listnico upravnštva!**

**Slovensko napredno učiteljstvo pri
novem deželnem predsedniku na
Kranjskem, Henriku grofu Attems.**

Dne 23. maja 1916 se je poklonila ob 1/212. uri dopoldne deputacija slovenskega naprednega učiteljstva novemu deželnemu predsedniku na Kranjskem, Henriku grofu Attems. V deputaciji so bili tovariši: L. Jelenc, Fran Luznar in Vilibald Rus, ki so zastopali »Zavezo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«, »Deželno slovensko učiteljsko društvo« je zastopal tovariš Juraj Režek, »Ljubljansko učiteljsko društvo« pa tovariš Jakob Dimnik.

Visokorodni gospod grof je deputacijo prav prijazno sprejel. Deputacija ni samo iskreno pozdravila novega deželnega predsednika, potožila mu je tudi težnje kranjskega učiteljstva ter ga prosila pomoči.

Voditelj deputacije, predsednik Zaveze, tovariš L. Jelenc, ga je nagovoril s temi besedami:

Visokorodni gospod grof!

Velečastiti gospod deželni predsednik!

Zastopniki slovenskega naprednega učiteljstva, ki je združeno v »Ljubljanskem učiteljskem društvu«, v »Deželnem slovenskem učiteljskem društvu« in v osrednji učiteljski organizaciji, v »Zavezi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva« s sedežem v Ljubljani, si dovoljujejo, po-

kloniti se Vašemu visokorodju ob priliki, ko nastopate svojo visoko službo.

Veliko veselje in polno najlepših nad je zavladalo med kranjskim naprednim učiteljstvom, začuvši vest, da je Njegovo Veličanstvo, presvetli cesar, naš modri vladar in gospodar imenoval Vaše visokorodje za deželnega predsednika na Kranjskem. In kako bi ne! Saj je segal iz Štajerskega in Goriškega, kjer ste blagodejno delovali, glas do nas, da ste, visokorodni gospod grof, velik pospeševalec ljudskega šolstva in prijatelj ter zagovornik ljudskega učiteljstva.

Pravi prijateljev na vplivnih mestih pa potrebuje, prav živo potrebuje ravno kranjsko učiteljstvo, in to v prvi vrsti zavoljo slabega gmotnega stanja, saj je obče znano, da je v Avstriji kranjsko učiteljstvo najslabše plačano. Od l. 1898. ima kranjsko učiteljstvo vedno isto plačo, in če je že v rednih časih težko izhajalo s svojo pičlo plačo, je zavladala sedaj v teh silno dragih časih v učiteljskih rodovinah beda, ki tira v obup.

Deželni odbor kranjski je bil naklonil stalno nameščenemu učiteljstvu malenkostne draginske doklade, ki pa niso odpravile bede in ubožstva iz učiteljskih družin. Vemo, da se regulacija učiteljskih plač ne da izvesti v sedanjih časih, zato prosimo Vaše visokorodje, da blagovoli postaviti svojo vplivno besedo, da se podele kranjskemu učiteljstvu vsaj dostojne draginske doklade za časa te silovite draginje.

Deželni zbor kranjski je bil sprejel pred leti načrta zakona, s katerim naj bi se uredile plače ljudskošolskemu učiteljstvu. Načrt se zaradi nekaterih določil ni mogel predložiti v Najvišjo sankcijo. Mislili smo in se nadejali, da nam podeli deželni odbor draginske doklade v tisti višini, kakor določa zakonski načrt plače. Tako so storili v sličnih slučajih nekateri drugi deželni odbori v Avstriji. A motili smo se! Niti šestine od tega nam niso naklonili.

Slovensko učiteljstvo pa ni le potrebno, temveč je tudi vredno milejše usode, ker je vsekdar vestno in zvesto izpolnjevalo svoje dolžnosti in jih izpolnjuje v vsakem oziru in v polni meri tudi v sedanjih vojnih. Laskavo priznanje za to smo prejeli od ekselence ministra za deželno brambo in od ekselence vojnega mini-

stra, ki pišeta v zahvali na učiteljstvo med drugim te-le laskave besede:

»Klanjamo se pred orjaškim delom našega učiteljstva in mu zagotavljamo, da mu hvaležnost nas vseh dvigne neminljiv spomenik v dvorih slave te vojne!«

S ponosom torej lahko trdimo, da je mnogo pripomoglo slovenskega učiteljstva v to, da branijo slovenski vojaki s tolikim pogumom milo našo domovino, mogočno Avstrijo, ker smo vzgojevali izročeno nam mladino vedno v pravem patriotskem duhu, v ljubezni do domovine, v otroški vdanosti do presvetlega cesarja! Tako hočemo delovati tudi v prihodnje, in uspehi naši bodo še lepši, le rešite nas morečih materialnih skrbi! V tem pogledu se zaupno ozira v Vaše visokorodje vse kranj, učiteljstvo ter se trdno nadeja, da mu pomorete do boljših in srečnejših dni!

Gospod grof se je z lepimi besedami zahvalil za pozdrav, izrazil veselje nad tem, da ga je prišlo ob nastopu njegove službe pozdravit ljudskošolsko učiteljstvo, ter je poudarjal veliko važnost ljudske šole glede na vzgojo mladine. S toplimi besedami je polagal učiteljstvu na srce, da naj z vso vnemo vzgaja mladino v patriotskem duhu, v ljubezni in vdanosti do presvetlega cesarja in vse cesarske rodovine.

V razgovoru, ki se je razvil, so člani deputacije natančno informirali gospoda predsednika o tožnih razmerah, ki v njih živi slovensko napredno učiteljstvo na Kranjskem. O nekaterih zadevah se je gospod grof čudil, da so sploh mogoče.

Deputacija je z nado v boljšo bodočnost našega učiteljstva zapustila vladno palačo.

Vojna.

JUNAKOV GROB.

FRAN ČATER.

Na tirolski fronti je dne 5. maja t. l. junaške smrti umrl tovariš Fran Čater, naposled učitelj v Ponikvi na Štajerskem. — Rojen je bil na Gomilskem l. 1890., učiteljše v Mariboru je dovršil l. 1910. ter

je služboval najprej kot suplent v Braslovčah. — Ob izbruhu vojne je bil takoj poklican pod orožje, ob fronti se je že enkrat prejel bojeval, in so ga že takrat proglasili za padlega. A sedaj ga je res doletela usoda v bojih z Lahom, in kot praporščak v nekem pehotnem polku je izdihnil navdušeni Savinčan ob bregovih Adiže. — Ostavivši mater, ki je bil edini up, je moral leči v tujini k večnemu počitku.

Bodi vrlému slovenskemu učitelju-junaku ohranjen neminljiv spomin!

VOJNA IN SOCIALNA DEMOKRACIJA.

V socialističnih strankah Nemčije, Francije in Angležke se kažejo zanimivi pojavi z ozirom na razvoj socializma in na boj med narodnostjo in mednarodnostjo. — Naše čitatelje bo zanimalo, če jih nekoliko o tem informujemo. Marx in Engels, ki sta utemeljila nemško socialno demokracijo, nista kazala umevanja za moderni narodnostni razvoj, kakor trdijo poznavalci njiju del. Pod geslom: »Proletarci vseh dežel, združite se!« govori komunistični manifest o deželah in ne o narodih. Še v poslednjem zvezku Marxovega dela »Kapital« se nahaja izrek, da so »plemenski odnosi« sekundarne sile družbe, gospodarski pa so glavne sile. — Tekom časov so se nazor o tem bistveno izpremenili. Na šestem zborovanju socialne demokracije v Avstriji je rekel nje voditelj dr. Adler: »Še v šestdesetih letih minulega stoletja je pomenjalo mednarodno isto kot nenaroden, kakor da bi se človek mogel odreči svoji lastni zgodovini, svoji narodni individualnosti, kakor da bi bil možen čisto abstrakten pojem človečanstva.« — Malo časa za tem je rekel v dunajskem parlamentu poljski socialist posl. Daszynski: »Jaz sem tako Poljak kakor socialist.« Posl. Pernerstorfer pa je izrekel nazor, da človek more biti dober Nemec, odličen Slovan, oduševljen Italijan, a poleg tega da more biti tudi strasten socialni demokrat. — Norveško delavstvo je že leta 1894 sprejelo v svoj program samostalnost norveških dežel. Francoski socialisti so vedno čutili francosko, angleški pa angleško. Ali šele v času vojne je prišlo do radikalne kristalizacije. Do velikega spora je prišlo posebno med

LISTEK.

Pesem mladine.

1916.

Mojo srčno kri škropite
po planinskih solčnih tleh,
kakor seme jo vrzite
po doleh in po bregih!

In srce jim bo ogrelo
cvetje, zrastle iz krvi,
da za rod in dom plantelo
bode jim do konca dni!

S. Gregorčič.

In kamorkoli se oko obrne,
cvete lepote neopisne krás;
prizor se za prizorom nam odgrne —
slik svežih, pestrih živobojni pas!
V nebo visoko, v solnca luč prežarno
gora se kamen dviga vekovit,
molče se pno grebeni v noč viharo —

kaj more grm jim in kaj strele svit!
Njih veličast stoji nepremagljiva,
kot je za dom ljubezen neminljiva!

V pobočju gozd skrivnostno tam šumi:
zelena halja vije se v podolje;
in s ptico ptica sladko govori,
studenca val odpeva dobre volje;
šum reke raste in drhteč zamira,
kot da umetnikova roka daleč kje
mogočnim orglam tajnosti odpira,
ki sreč le umljivo govore...
O, kam bežiš, bobneči glas vodá,
šepet ti mehki našega glasovja?
V življenje budi semena poljá,
da blesk zasine žitnega valovja,
ki v vetra se poljubih poigrava,
kot zlato morje pada, vstaja, plava...

O, kam?... Ni li tam doli naše morje,
ki nosijo valovi mu pozdrav
od tod, kjer boči naše se obzorje?
Pozdrav sporoča naša mu ljubav!
Ko vode so nam zemljo porosile,
v oblak se dvignile, vanj se izlile,
gredo, da z morjem bi združile se, spojile,
ki — nikdar mirno — hrepeni v daljave,

kot ščit jeklen ob prsih očetnjave
v neba sinjino brizga val peneč,
tako grozan, tako preteč!
O, morja sila ti nepremagljiva,
kot je za dom ljubezen neminljiva!

Pod zemljo pa priroda večno snuje,
prečudne tvore oblikuje —
in človek ostrmi zavzet,
zroč ta podzemski bajni svet.
Um roki pota naravnava,
da seza v temo po zaklad,
ki v ceni zraste tisočkrat,
ko misli jasne moč mu zdrava
namen odkaže in obliko da,
ki nam naj služi, nam velja!

Nam?... Kaj pravice reče čast,
ko svet je ta nam vpisan v last?
Smo li, ko nismo nič imeli,
z nasiljem drugemu ga vzeli?
Je li krvava naša pest
in z grehu obtežena vest?
So li ga tujci nam ravnali,
brez dela mi plodove brali?
Morda brez ognja smo srca
v lenobi duševni čakali,

da nam pero in knjigo da
usmiljenje sovražnega sveta?...

Dni davnih doba, ti govori,
če nisi ob prosvete zóri
tu zrla naših dedov že,
kako so misli njih rodile
zavest in dvigale srce;
kako njih delavne roké
tla so orale, dom gradile
in kot z verigami nasé
to sveto zemljo priklenile!
Ta vez na vek je nezlomljiva,
kot je za dom ljubezen neminljiva!

Kar smo — to naša je pravica!
Stran, kdor grabljivo hoče k nam!
Če dvigne ena se desnica,
junak od nas že vsak je sam!
Če pa vseh moč se v eno združi,
teh tisoč rok le v eno pest,
spoznaj, kako se domu služi,
kako je vsak do smrti zvest!

O, pač srce se krči, duša plaka,
ko smrt objela je junaka —
vsak vreden vseh je bolečin!

francosko in nemško socialno demokracijo, tako, da so že pisali, da tudi po vojni ne bodo možni stiki med njima. Doslej so se francoski socialisti dosledno upirali temu, da bi stopili v dogovor z nemškimi socialisti — in vse to iz narodnostnih motivov. V svojih proklamacijah za vojno so socialisti vseh narodov izjavljali pripadnost k svojemu narodu. Spricho takega razvoja stvari niso opravičene bojazni tistih, ki menijo, da sedanja vojna prinese kot posledico dedenco nacionalizma. Nasprotno: narodno umevanje se utrja tudi pri tistih elementih, ki mu dosedaj niso bili naklonjeni. Gotovega seveda ne more reči nihče ničesar, ali res je na vsak način, da smo priče važnega procesa, ki se prelija preko vseh dežel Evrope. Jasnost in gotovost pa pokaže šele bodočnost, ki jo težko čakajo vsi narodi in vse stranke.

ŠOLSKO NADZORSTVO V ZASEDENI SRBIJI.

Z Dunaja poročajo: Za deželnega šolskega nadzornika za zasedeno ozemlje Srbije je imenovan vojaški oskrbovalni oficial v rezervi dr. Maks Šoštaric s sedežem pri vojaški guberniji v Belgradu. Doslej je bil dr. Šoštaric okrožni šolski nadzornik pri vojaškem okrožnem poveljstvu v Valjevu.

PROUČAVANJE OSVOJENIH ZEMELJ.

Dunajska akademija znanosti je v zvezi z zemljepisno družbo poslala ekspedicijsko na prirodoslovno raziskavanje osvojenih ozemelj. Prvi del te ekspedicijske je že odpotoval v Srbijo.

MADŽARSKI NAMENI.

»Pesti Hirlep« piše: Spoznali smo, da korenini narod v svoji zemlji. To moramo ohraniti in razširiti. Imeti moramo dovolj zemljišč, da jih bomo razdelili med junake, ki se vrnejo iz dežele, kamor so se bili svoj čas izselili (mišljena je tu pred vsem Amerika, Op. ur.). V času srečnega preobrata v vojni se je naša politika posrečila uspešna spekulacija v anektiranih delih tujih držav, in na seji finančne centralne je bil predložen predlog, da se zagotovi Madžarom na teritoriju osvojene Srbije primernih zemljišč. Dosedaj smo svojo zemljo le preradi prepuščali Rumunom, Italijanom, Belgijcem, Avstrijcem in Nemcem, ki vsi posedujejo pri nas mnogo zemlje. To se mora v bodoče preprečiti. Ustvari naj se zakon, da sme na Ogrskem kupiti zemljo samo madžarski državljani ali pa taka družba, ki se nahaja tu pod kontrolo vlade. Nadalje naj se sklene zakon, da morejo biti ogrski državljani le take osebe, ki znajo madžarsko. Tak zakon bi še posebno posvedočil znano madžarsko gostoljubnost, ker bi se tolačil tako, da sprejemajo tujce tako radi pod svojo streho, da jih želimo napraviti za svoje državljane. Zakon bi moral veljati tudi za nazaj, da že iztrgano zemljo pridobimo zopet za svoj narod. V zemljiški politiki, ki sistematično štiti lastne narodne interese, naj nam bo Nemčija vzor. Za junake, ki se vrnejo iz vojne, bo treba kolonije. Dobra kolonizacijska politika bo glavna naloga vlade. Udeležijo naj se predlogi škofa Prochaska (O teh smo že poročali, Op. ur.) in najkupi naj se v osvojeni Srbiji dovolj zemlje, saj je baš tam sedaj mnogo posestev brez gospodarja. V deželi, kjer je bilo prelito toliko madžarske krvi, si moramo zagotoviti krepko madžarsko življenje.

Nad njim pač sklanja misel vsaka do mrzle jame se globin!
A kri njegova nam rodi jasnejše, svobodnejše dni!
Iz te krvi, iz del junaštva, ki v njih mrje pohlep sovraštva, premnoga žrtev dviga našo čast, spoznanja v prsi lije slast: Ne v spone stisk in v temo zmot — naprej, navzgor gre naša pot!

Mladina — jaz na mesta njih, ki bili so, a ni jih več,
hitim duš razviharjenih,
k prisegi dvigam glas grmeč:
Do koder vid ponosno polje,
vsi ene misli, želje, nade, volje,
iz sil duha in rok gradeč,
nikdar s pokojem se mameč,
za dom stojimo vojska nezmagljiva,
kot je ljubezen naša neminljiva!
Ustvarjamo, prerajamo —
v življenje novo vstajamo!

E. Gangl.

NOVA ORGANIZACIJA AVSTRIJSKEGA NEMŠTVA.

Začetkom leta sta sklenila nemški parlamentarni »Nationalverband« in pa eksekutivni odbor krščansko-socialne stranke kompromis, katerega program naj bi bil določal smer bodoče skupne nemške politike. Ta kompromisni program je vseboval tudi točko o izpolnjevanju deželne avtonomije. Baš zato pa je naletel v nemškinacionalni javnosti na hud odpor, češ, vsaka avtonomistična težnja je na korist Slovanom in torej Nemcem škodljiva. Pod pezo javne kritike, ki so jo jako spretno vodili radikalni Nemci s Češkega, se je menda kompromis med nemškim »Nationalverbandom« in krščanskimi socialci razdrl — vsekakor pa je ostal le na papirju. Medtem so se pričele raliirati nemške stranke na Češkem; državni in deželni poslanci so obnovili svojo zvezo in ustanovili posebno organizacijo zastopnikov »obrambenih« organizacij. Vršijo se tudi že pogajanja s socialnimi demokrati. Iz alpskih dežel je na to potekla ideja onega radikalnega programa, ki so ga nemški Volksrati na Dunaju proklamirali kot binško program in katerega prenapetih zahtev so se celo ustrašili. V zadnjem času se je pričela agitacija za ustanovitev nove nemške stranke. Politikujoči nemški profesorji dunajske univerze so izdali poziv, ki pravi, da se mora najprej politično zreorganizirati napredna meščanska inteligenca, ki si mora določiti gospodarski, nacionalni in kulturni program ter odpraviti dosedanje politično strujarstvo in razcepljenost. V tej smeri se giblje tudi resolucija onih nemško-nacionalnih poslancev, ki tvorijo skupino takozvano Mladonemcev. Ti poslanci zahtevajo tudi ustanovitev enotne nemško-nacionalne stranke. Vsa ta stremjenja so šele v začetkih. Kakšna pota hoče ubirati nemška politična organizacija po vojni, to nam pokaže — praksa.

VOJNA RAZSTAVA NA DUNAJU.

V kratkem času bo otvorjena ta času primerna razstava. Na njej bodo zastopane Nemčija, Avstro-Ogrska, Turčija in Bolgarija. Ta razstava bo dala priliko, ogledati si trofeje te vojne ter vse industrijske in obrtne izdelke, ki so z vojno v zvezi. Tudi bo postavljen poseben oddelek, ki poda sliko o obščudovanja vrednem delovanju naše mornarice in njenih bojnih sredstvih. Posebno zanimiv bo oddelek, kjer se bodo videli uspehi naše mornarice, to je načrti in ometi deli sovražnih ladij, ki so bile potopljene, tako ladij »Curie«, »Berncelli« in »Giuseppe Garibaldi« ter zračnih ladij »Città di Jesi« in »Città di Ferrara«. Razstava bo jako zanimiva in se bo vsakomur izplačalo, da si jo gre ogledat.

POLITIŠKO ŽIVLJENJE NA ČEŠKEM.

O narodni konzolidaciji na Češkem poročajo iz Prage: Pogajanja med češkimi strankami se nadaljujejo ter obsegajo sedaj tudi češke politične organizacije na Moravskem. O binškojih bo najbrž proglašene skupni češki program, ki bo vseboval najvažnejše principe za bodočo ureditev notranjih razmer na Češkem ter za postopanje zastopnikov češkega naroda z drugimi nečeškimi faktorji. — Iz Prage nadalje poročajo: Eksekutivni odbor češke agrarne stranke je razpravljal na posebni seji o političnem položaju, o katerem je poročal predsednik Švehla. Referent je poudarjal, da je treba obsojati vsa stremjenja, ki hočejo v vojnem času razrešiti razna reformna vprašanja, bodisi za vso državo, bodisi za posamezne dežele. Vse patriotično delo se mora sedaj osredotočiti na zadeve, ki jih nalaga vojni čas. Tem bolj so obsodbe vredna vsa ona sporna vprašanja narodno-politiškega značaja, ker ogrožajo nemoteno patriotično sodelovanje vseh narodov v državi. Eksekutivni odbor je izvajanja predsednika Švehla soglasno odobrili.

KOLONIALNA POLITIKA NEMČIJE.

Nemški državni podtajnik dr. Solf je dne 17. pret. m. imel v Berlinu mnogoštevilno obiskovano predavanje, na katerem je obširno pojasnjeval, da mora Nemčija dobiti velike kolonije, če hoče gospodarsko živeti. Doslej je bila Nemčija glede dobivanja kolonialnega blaga in sirovin za industrijo kakor tudi glede trgov za svoje industrijske izdelke jako odvisna od svojih današnjih sovražnic, in ji kolonije, ki jih je imela, nikakor niso zadoščale. Po vojni bo položaj morda še težji, če bodo namreč četverozvezne države mogle voditi proti Nemčiji gospodarsko vojno.

Srednjeevropska gospodarska zveza bi bila za Nemčijo pač velike koristi, toda kolonialne države bi ne mogla nadomestiti. Dr. Solf je izjavil, da sicer neče govoriti o vojnih smotih, poudarjal je pa, da si mora Nemčija na vsak način zagotoviti kolonialno državo. Kdor svetuje Nemčiji, naj se odpove kolonijam, ta ji svetuje, naj sama sebi stori to, kar bi ji rada Angleška storila z vojno.

PRAVOSODJE V OKUPIRANI SRBIJI.

»Wr. Allgemeine Ztg.« poroča: Organizacija pravosodja v okupirani Srbiji je sedaj izvedena. Kot sodniki poslujejo ogrski justični uradniki, ki so podrejeni upravi. Najvišji sodnik je torej vojaški generalni gubernator. Sodnijski jezik je uradni jezik armade. Sodi se v smislu haške konvencije na podlagi srbskih zakonov in odredb. Tudi odvetniška praksa je že urejena. K advokaturi so pripuščeni le taki pravniki, ki so bili poprej vpisani v srbske uradne odvetniške sezname in ki so sedaj dobili dovoljenje generalnega gubernatorja za izvrševanje odvetniške prakse. Položiti pa morajo vnovič prisego poslušnosti in lojalnosti.

PROTI DENUNCIANTOM.

Tiskovni urad c. in kr. vojn. ministrstva razglasa, da je višje armadno poveljstvo izdalo ukaz, da se provzročilce neutemeljenih denunciacij kaznuje z brezobzirno strogostjo. — Tako je prav!

ZAHVALA AVSTRIJSKEMU »RDEČEMU KRIŽU«.

Namestnik pokrovitelja avstrijskega »Rdečega križa«, nadvojvoda Fran Salvator, je poslal zveznemu vodstvu »Rdečega križa« ročno pismo, v katerem izreka vodstvu polno priznanje in najtoplejšo zahvalo za delovanje društva na dobrodelnem, človekoljubnem in zdravstvenem polju.

DOPOLNILNI IZPITI ZA ENOLETNO PROSTOVOLJSKO SLUŽBO

se bodo v smislu vojnega ministrstva, izdanega 11. majnika t. l., odd. 2/W št. 6691, letošnjega leta po potrebi vršili tudi meseca junija, julija, avgusta, oktobra in novembra, in sicer 13. junija, 10. julija, 14. avgusta, 9. oktobra in 13. novembra. Za meseca julij in avgust določeni dopolnilni izpiti se bodo vršili le na kadetnicah, ne pa tudi na posameznih višjih realkah. Ta odlok velja tudi za c. kr. domobranstvo.

VOJNO BOTRINSTVO.

Na Dunaju se je ustanovilo pod pokroviteljstvom Nj. ces. in kr. Visokosti nadvojvodinje Cite »Vojno botrinstvo« za pomoči potrebne matere in dojenčke za vojne. Vojno botrinstvo prevzame lahko vsak, ki se zaveže, da bo ves čas, dokler traja vojna, plačeval po 12 kron mesečno v roke kuratorija »Vojnega botrinstva«, ki nato prevzame skrb za enega otroka, oziroma za toliko otrok, kolikorokrat 12 K je dotičnik podpisal. »Vojno botrinstvo« že sedaj plačuje po 80.000 kron mesečnih podpor za ubožne matere in dojenčke, a še na tisoče je nerešenih prošni, ker sredstva ne zadoščajo. Podpore so deljne vse narodnosti in brez razlike vere. Kdor more in hoče sodelovati pri tem velepatiotičnem podjetju, naj se obrne na naslov: Kuratorium der Kriegspatenschaft, Wien I., Herrngasse No. 7.

ŠOLSTVO V SRBIJI.

»Slovenskemu Narodu« (št. 119. z dne 24. maja 1916, str. 4., na sredi tretje kolone) piše poročnik Hude iz Srbije: »Pred kratkim je priobčil vaš cenjeni list črtico o prejšnjem srbskem šolstvu. (Glej tudi 9. štev. našega lista! Op. ured.) Ker sem tudi jaz pri tej stroki tu, vam hočem malo pojasniti, a zaradi obilice službenega posla le malenkost. Škoda le, da so po vaseh hiše tako raztresene, da trebaš od hiše do hiše cele pol ure. Ime vasi se tedaj razteza po celi pokrajini. Kako razprostrana je potem šele občina. Oddaljeni otroci so torej povsod pri šoli stanovali, kakor pri nas doma dijaki s kmetov, v mestu. Kje bi pripravil našega kmeta do tega! Srednja šola: Mesto Užice šteje 4000 prebivalcev. Gimnazijo je pohajalo 800 poslušalcev, med njimi 60% žensk. A to ni baš dobro. Niti 1% teh dijakinj ne more iti na univerzo, so inteligentne in napravijo na zunanost mesta lepo sliko, ali so slabe matere in gospodinje, ker morajo pisati dnevnike in čitati romane.«

SPLOŠNA NAČELA ZA GENERALNO PREBIRANJE.

Razvrstitve kraja, dneva in ure — ki se javno razglasi — se je strogo držati. Posebni pozivi se ne bodo dostavljali. Črnovojne legitimacije, ki so se vročile pri zglaševanju, je k pregledovanju prinesiti s seboj. Črnovojnikom je priiti snaznim in treznim na pregledovališče ter jim je prinesiti s seboj izkazilo za morebitno olajšavo po § 21. brambnega zakona kot enoletni prostovoljci. Črnovojnikom rojstnih letnikov 1872 do 1866, ki so svoj čas služili kot nadomestni rezervisti (učitelji), se priznajo znaki enoletnega prostovoljstva, če dokažejo znanstveno sposobnost. Črnovojnikom rojstnih letnikov 1872 do 1866, ki so na višjem socialnem stališču, se prizna pri nastopu vojaške službe enoredni znak. Duhovnikom in kandidatom duhovskega stanu je to pot priti k pregledovanju ter jim je tam iznova dokazati pravico do olajšila.

BERLINSKI UČITELJI V VOJNI.

»Päd. Ztg.« piše, da so v vojni 2103 berlinski učitelji. Od teh jih je padlo 166, ranjenih 263, ujetih 32. Z železnim križem je odlikovanih 307, od teh s križem I. in 2. reda 12. Častni znak »Rdečega križa« je dobilo 8, izvenpruska odlikovanja pa 6 učiteljev.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Zbirka ljudskih šol v okraju Kočevje 139 K 81 vin.; šolsko vodstvo v Jarenini 1657 K; ljudskošolska mladina v Kranju v »Tednu Rdečega križa« nabrala 594 K 24 vin.; šola v Pristavi: 24. VI. 1915 nabrala za letne nožne krpe vojakom 40 K, 4. XII. 1915 za zimske nožne krpe in vojaški dan 64 K 36 vin.; »Teden Rdečega križa« 78 K 94 vin., skupaj 183 K 30 vin.; šolska mladina pod nadzorstvom učiteljstva v Črnomlju v »Tednu Rdečega križa« 502 K 46 vin.; učiteljice Strelova, Lapajnetova in Bradova s pomočjo šolskih otrok nabrale v rihensberški občini 904 K 56 vin.; šolska mladina pod vodstvom učiteljstva nabrala v »Tednu Rdečega križa« na Bledu 129 K 66 vin.; šola na Colu nad Vipavo nabrala v »Tednu Rdečega križa« 350 K; po delovanju m. dr. učiteljic Pavle Krušičeve in Minke Sajovičeve ter učitelja Luke Albrehta v cerkljanski občini pri Kranju v »Tednu Rdečega križa« 1460 K; otroški vrtec CMD na Vrdeli 59 K 71 vin.; učenci in učenke slovenske ljudske šole v Rojanu 9 K 26 vin.; učiteljski zbor in učenke pri Sv. Križu poleg Trsta nabrali v »Tednu Rdečega križa« 452 K 81 vin.; v šolskem okolišu Ruše nabrali 804 K; v šolskem okolišu Drenov grič-Lesno brdo nabrali 75 K 70 vin.; ravnatelj Josip Turk uspeh dela v »Tednu Rdečega križa« v Dolenjem Logatcu 670 K; šolska mladina, učiteljice ter šolska predstava v Trzinu v »Tednu Rdečega križa« 2551 K 67 vin.; na Igu nabrali v »Tednu Rdečega križa« nadučitelj Robert Ziegler, učiteljice Erna Jamškova, Iva Jamškova in Albina Rupnikova ter ter kaplan Franc Golmajer 708 K; v Št. Vidu pri Zatičini v »Tednu Rdečega križa« nabralo učiteljstvo ter duhovništvo 1800 K; v Lancovem pri Radovljici v »Tednu Rdečega križa« ob sodelovanju tovarišice Ivana Sege iz Radovljice in tovarišice Apolonije Zupančeve 449 K 78 vin.; občina Sv. Ane pri Trzinu v »Tednu Rdečega križa« s sodelovanjem šolske mladine 121 K 58 vin.; učiteljstvo pri Sv. Lenartu nad Veliko nedeljo nabralo med šolsko mladino 30 K 51 vin., od hiše do hiše pa 214 K 40 vin., skupaj 244 K 91 vin.; šolsko vodstvo Podlipo v »Tednu Rdečega križa« nabralo 91 K; športna priredba tov. Laya Pibrovca v Celovcu 250 K; v občini Cerkno na Goriškem s sodelovanjem gospe dr. Serjunove in čebelično pristnim delom šolske mladine 2154 K 13 vin.; »Teden Rdečega križa« v Šempolaju ob delu učiteljstva, šolske mladine in duhovščine 599 K 68 vin.; v »Tednu Rdečega križa« nabrala šolska mladina v Litiji v šolskem okolišu, ki šteje samo 6 vasi, 680 K 05 vin.; ista šolska mladina zbrala meseca aprila 16 K; v Planini pri Rakeku v »Tednu Rdečega križa« s sodelovanjem učiteljstva in šolske mladine 600 K; v Mostah pri Ljubljani učiteljstvo in šolska mladina v »Tednu Rdečega križa« 665 K 62 vin.; na Viču s sodelovanjem učiteljstva in šolske mladine v »Tednu Rdečega križa« 955 K 62 vin.; učiteljstvo in šolska mladina v Hrpeljah v »Tednu Rdečega križa« 287 K 88 vin.; v »Tednu Rdečega križa« o učenke šole v Metliki iztržile za cvetke in odznake »Rdečega križa« poleg